

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАТИКИ, МАТЕМАТИКИ ТА ЕКОНОМІКИ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Назва курсу <i>Нормативний/вибірковий</i>	Аналіз і оцінювання ризиків
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр 241 «Готельно-ресторанна справа» Освітньо-професійна програма: «Готельно-ресторанне господарство та туристичний бізнес»
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2023 – 2024 / 4 семестр / 2 бакалавр
Науково-педагогічний працівник	Катерина ПИЛИПЕНКО
Профайл науково- педагогічного працівника	https://fim.mdpu.org.ua/pylypenko-kateryna-anatoliyivna/
Контактний тел.	+380669682228
E-mail:	pylypenko_kateryny@msspu.edu.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=4267
Консультації	<i>Онлайн-консультації: через систему ЦОДТ МДПУ ім. Богдана Хмельницького.</i>

1. АНОТАЦІЯ

Програму освітнього компоненту «Аналіз і оцінювання ризиків» складено відповідно до освітньої програми «Готельно-ресторанне господарство та туристичний бізнес».

Освітній компонент належить до циклу базових. «Аналіз і оцінювання ризиків» передбачає узагальнення фундаментальних знань світової економічної думки і практики, висвітлює такі питання, як моделі суспільного розвитку, система відносин власності, виникнення та значення грошей в товарному виробництві, форми суспільного виробництва, економічні системи, власність, ринок, економічна динаміка, кон'юнктура, конкуренція, державне регулювання економіки, циклічні процеси коливання економіки, підприємництво.

Актуальність вивчення. З огляду на сучасний стан вітчизняної економіки, що об'єктивно супроводжується суттєвим зростанням інформаційного навантаження на управлінський персонал, в Україні зростають потреби у висококваліфікованих фінансових аналітиках, здатних працювати в умовах новітніх інформаційних технологій. Будь-яка діяльність, передусім виробнича, потребує витрат ресурсів. Від рівня операційних витрат істотно залежать ефективність функціонування підприємства та його конкурентоспроможність. Тому управління витратами є важливою функцією економічного механізму кожного підприємства. Особливо актуальна проблема управління витратами для вітчизняних підприємств, які нині перебувають на складному етапі реструктуризації та адаптації до ринкового середовища з урахуванням міжнародних вимог і правил. Так, упровадження нових положень (стандартів) бухгалтерського обліку, розроблених згідно із міжнародними стандартами, підвищує вимоги до кваліфікації спеціалістів економічного профілю. На підприємстві вони повинні самі формувати систему управління витратами, опрацьовувати методичну базу планування, обліку витрат, калькулювання продукції тощо.

Сподіваємося, що під час вивчення освітнього компоненту «Аналіз і оцінювання ризиків» здобувачи замисляться над необхідністю соціалізації економіки, проблемами необхідності вміти аналізувати ризики. Економіка, яка зростає без поліпшення добробуту населення, збільшення тривалості його життя, не має майбутнього в умовах конкуренції та економічної глобалізації. Новою у зв'язку з цим має бути й роль держави в ринковій економіці. Підвищується значення її соціальної політики, спрямованої на формування соціальної бази ринкових реформ.

Контроль за видами діяльності здобувачів здійснюється шляхом поточного оцінювання знань, періодичним контролем за тестами.

За результатами суми балів, набраних 2 періодичні контрольні точки, виставляється підсумкова оцінка за національною, 100-бальною шкалами і ECTS.

Предметом вивчення освітнього компоненту є надання базових знань зі статистики, інформатиці, математиці, економічної теорії, економічного аналізу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання даного освітнього компоненту «Аналіз і оцінювання ризиків» є формування знань і навичок стосовно обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику. «Обґрунтування господарських рішень і оцінювання

ризиків» - освітній компонент, що вивчає інструментарій економічного обґрунтування й прийняття господарських рішень з урахуванням мінливості зовнішнього середовища.

Завданнями вивчення освітнього компоненту «Аналіз і оцінювання ризиків» є:

- засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень;
- усвідомлення, що економічні процеси зазнають впливу некерованих чинників та відбуваються в умовах невизначеності, конфліктності, принципової неможливості здійснення точних економічних прогнозів, необхідних для прийняття економічних рішень;
- вивчення методологічних підходів щодо аналізу ризику та управління ним;
- оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси;
- аналіз реальної ситуації, яка склалась у певній галузі, та розробка заходів на перспективу.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми діяльності суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу, що передбачає застосування теорій та методів системи наук, які формують концепції гостинності та туристичної індустрії і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 09. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 10. Здатність працювати з технічною, економічною, технологічною та іншою документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

СК 11. Здатність виявляти, визначати й оцінювати ознаки, властивості і показники якості продукції та послуг, що впливають на рівень забезпечення вимог споживачів у сфері гостинності та туристичної індустрії;

СК 13. Здатність здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 04. Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та туризму.

РН 06. Аналізувати, інтерпретувати і моделювати на основі існуючих наукових концепцій сервісні, виробничі та організаційні процеси готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.

РН 12. Здійснювати ефективний контроль якості продуктів та послуг закладів готельного, ресторанного та туристичного господарства.

- PH 15. Розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного, ресторанного та туристичного бізнесу.
- PH 16. Виконувати самостійно завдання, розв'язувати задачі і проблеми, застосовувати їх в різних професійних ситуаціях та відповідати за результати своєї діяльності.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	46	44	90

6. ПОЛІТИКИ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

- Жодні форми порушення академічної доброчесності.
- Здобувач зобов'язаний відпрацювати всі пропущені лабораторні, практичні або семінарські заняття протягом двох тижнів.
- Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача до підсумкового контролю («Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького»).
- Здобувач, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної освітнього компонента («Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького»)

7. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК І.						
Особливості прийняття господарських рішень в умовах невизначеності та ризику. Оцінка економічних ризиків і спрямованість господарських рішень на їхню мінімізацію						
18	Тема 1. Теоретико-методологічні підходи до процесу прийняття господарських рішень	Лекція (6 год.) Практичне заняття (8 год.) Самостійна робота (4 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Ознайомитись з матеріалами, виконати завдання	5	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
18	Тема 2. Організаційний механізм та процесорні технології прийняття господарських рішень	Лекція (6 год.) Практичне заняття (8 год.) Самостійна робота (4 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Скласти презентацію	5	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
20	Тема 3. Прийняття господарських рішень з урахуванням невизначеності	Лекція (8 год.) Практичне заняття (6 год.) Самостійна робота (6 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Ознайомитись з матеріалами, виконати завдання	5	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

20	Тема 4. Ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	Лекція (8 год.) Практичне заняття (8 год.) Самостійна робота (4 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Ознайомитись з матеріалами, виконати завдання (тести)	5	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
18	Тема 5. Кількісний аналіз ризику при ухваленні господарських рішень	Лекція (8 год.) Практичне заняття (6 год.) Самостійна робота (4 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Скласти презентацію	5	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
22	Тема 6. Методи оцінювання ризиків при обґрунтуванні господарських рішень	Лекція (8 год.) Практичне заняття (8 год.) Самостійна робота (6 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Виконати завдання з контролю знань	5	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК II Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ефективності						
31	Тема 7. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризиків	Лекція (8 год.) Практичне заняття (8 год.) Самостійна робота (15 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Ознайомитись з матеріалами, виконати завдання	5	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
29	Тема 8. Прогнозування та вибір оптимального господарського рішення	Лекція (6 год.) Практичне заняття (8 год.) Самостійна робота (15 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Скласти презентацію	5	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

17	Тема 9. Цільова орієнтація обґрунтування господарських рішень	Лекція (6 год.) Практичне заняття (8 год.) Самостійна робота (3 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Ознайомитись з матеріалами, виконати завдання (тести)	5	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
31	Тема 10. Управління економічними ризиками при обґрунтуванні господарських рішень	Лекція (6 год.) Практичне заняття (10 год.) Самостійна робота (15 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Скласти презентацію	5	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
32	Тема 11. Методологічні засади теорії ігор	Лекція (8 год.) Практичне заняття (8 год.) Самостійна робота (16 год.)	https://pidruchniki.com/72420/ekologiya/metodi_analizu_otsinyu_vannya_rizikiv	Виконати завдання з контролю знань	5	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7.2 СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Назва теми	Зміст лекції
БЛОК I. Особливості прийняття господарських рішень в умовах невизначеності та ризику. Оцінка економічних ризиків і спрямованість господарських рішень на їхню мінімізацію	
Тема 1. Теоретико-методологічні підходи до процесу прийняття господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутнісна характеристика господарських рішень 2. Загальні підходи до прийняття рішень 3. Методологічні засади розробки рішень 4. Закони, що визначають поведінку людини та їх роль в розробці господарських рішень

Тема 2. Організаційний механізм та процесорні технології прийняття господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Організаційний механізм прийняття господарських рішень 2. Процесорні технології підготовки та реалізації господарських рішень 3. Адміністративні заходи в процесі узгодження, прийняття і затвердження господарських рішень 4. Методи групової роботи 5. Методи, прийоми індивідуальної роботи 6. Компетентність особи, що приймає рішення 7. Складові прийняття та обг-ня рішень: логіка, інтуїція, досвід
Тема 3. Прийняття господарських рішень з урахуванням невизначеності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття невизначеності, її види та причини виникнення 2. Способи урахування невизначеності при обґрунтуванні господарських рішень 3. Використання ймовірнісного підходу для обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності 4. Прийняття рішень в умовах повної невизначеності
Тема 4. Ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ризик як економічна категорія 2. Фактори, що обумовлюють виникнення ризикової ситуації 3. Функції і джерела ризику 4. Класифікація ризиків
Тема 5. Кількісний аналіз ризику при ухваленні господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зони і рівні ризику 2. Використання кількісної оцінки ризику для ухвалення господарського рішення 3. Оцінка втрат при ухваленні господарського рішення в умовах ризику 4. Втрати у виробничому підприємстві 5. Втрати в комерційному підприємстві 6. Втрати у фінансовому підприємстві
Тема 6. Методи оцінювання ризиків при обґрунтуванні господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Статистичний метод оцінки ризику 2. Інтегральна оцінка ризику 3. Комплексна оцінка ризиків
БЛОК II. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ефективності	
Тема 7. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризиків	<ol style="list-style-type: none"> 1. Створення страхового товарного запасу 2. Страховий запас коштів 3. Розробка і впровадження системи штрафних санкцій 4. Страхування від ризику 5. Самострахування від ризику

	<ul style="list-style-type: none"> 6. Хеджування як метод зниження ризику 7. Розробка заходів, які пом'якшують вплив ризикових ситуацій на діяльність торговельного підприємства
Тема 8. Прогнозування та вибір оптимального господарського рішення	<ul style="list-style-type: none"> 1. Прогнозування та види прогнозів 2. Методи прогнозування господарських рішень 3. Принципи обґрунтування господарських рішень в умовах ризику
Тема 9. Цільова орієнтація обґрунтування господарських рішень	<ul style="list-style-type: none"> 1. Цілі підприємства та їх класифікація 2. Побудова дерева цілей 3. Використання "дерева рішень" для обґрунтування господарських рішень 4. Етапи побудови "дерева рішень" 5. Процедура прийняття господарського рішення за допомогою «дерева рішень» 6. Очікувана цінність точної інформації
Тема 10. Управління економічними ризиками при обґрунтуванні господарських рішень	<ul style="list-style-type: none"> 1. Сутність і зміст управління ризиками 2. Характеристика процедур управління ризиками 3. Принципи управління ризиками 4. Система управління ризиками 5. Основні складові системи управління ризиками 6. Взаємообумовленість дій в системі управління ризиками 7. Загальна схема процесу управління ризиком 8. Мета і завдання розробки програми управління ризиками 9. Опис можливих правил управління ризиками 10. Інформаційне забезпечення розробки програми управління ризиком 11. Урахування взаємозв'язку прибутку і ризику при обґрунтуванні господарських рішень. Моделі управління ризиком 12. Формування стратегії управління ризиком 13. Ризик-менеджмент і його роль у визначенні стратегії управління ризиками
Тема 11. Методологічні засади теорії ігор	<ul style="list-style-type: none"> 1. Предмет теорії ігор 2. Класифікація ігор

7.3. СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Тема 1. Теоретико-методологічні підходи до процесу прийняття господарських рішень	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 2. Організаційний механізм та процесорні технології прийняття господарських рішень	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 3. Прийняття господарських рішень з урахуванням невизначеності	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 4. Ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 5. Кількісний аналіз ризику при ухваленні господарських рішень	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 6. Методи оцінювання ризиків при обґрунтуванні господарських рішень	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 7. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризиків	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 8. Прогнозування та вибір оптимального господарського рішення	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 9. Цільова орієнтація обґрунтування господарських рішень	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 10. Управління економічними ризиками при обґрунтуванні господарських рішень	Обговорення теми. Виконання практичних завдань
Тема 11. Методологічні засади теорії ігор	Обговорення теми. Виконання практичних завдань

7.4 СХЕМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Тема 1. Теоретико-методологічні підходи до процесу прийняття господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Складіть порівняльну характеристику управлінських та господарських рішень. В чому полягають їх схожість та відмінності? 2. Наведіть приклади дії законів, що визначають поведінку людини, та охарактеризуйте їх роль в розробці господарських рішень.
Тема 2. Організаційний механізм та процесорні технології прийняття господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Компетентність особи, що приймає рішення 2. Складові прийняття та обґрунтування рішень: логіка, інтуїція, досвід
Тема 3. Прийняття господарських рішень з урахуванням невизначеності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Критерії прийняття рішень в умовах повної невизначеності 2. Критерій Вальда 3. Критерій оптимізму 4. Критерій песимізму 5. Критерій мінімаксного ризику Севіджа 6. Критерій песимізму-оптимізму Гурвіца 7. Прийняття рішень в умовах часткової невизначеності 8. Критерій Байєса 9. Критерій Бернуллі-Лапласа 10. Моделі прийняття господарських рішень в умовах невизначеності 11. Оптимальне планування за умов невизначеності та ризику 12. Модель прийняття рішень в умовах невизначеності
Тема 4. Ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Розгляньте функціонування посередницької фірми. Які ризики найбільш характерні для її діяльності? 2. Розгляньте функціонування підприємства сфери послуг. Які ризики найбільш характерні для його діяльності?
Тема 5. Кількісний аналіз ризику при ухваленні господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Як побудувати криву ризиків? 2. Сформулюйте загальні умови приємності певного виду економічної діяльності. 3. Наведіть приклади розподілу рішень щодо управління ризиком для подій різного класу.
Тема 6. Методи оцінювання ризиків при обґрунтуванні господарських	<ol style="list-style-type: none"> 1. Оцінка систематичного ризику 2. Метод аналізу доцільності витрат

рішень	
Тема 7. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризиків	<ol style="list-style-type: none"> 1. Страховий запас коштів 2. Розробка і впровадження системи штрафних санкцій 3. Які завдання по мінімізації ризику вирішує страхування та самострахування? 4. До яких видів ризиків найбільше придатний метод хеджування? 5. Охарактеризуйте переваги аналізу норми прибутку підприємства. 6. Які форми використовуються для резервування ресурсів підприємства? 7. За яких умов доцільно використовувати прийоми і методи уникнення ризику?
Тема 8. Прогнозування та вибір оптимального господарського рішення	<ol style="list-style-type: none"> 1. Який показник розраховується для реалізації принципу “Недоцільно ризикувати великим заради малого”? 2. Які складові алгоритму експертизи кожного альтернативного варіанту господарського рішення? 3. В чому полягає сутність розв’язання задачі щодо вибору оптимальної альтернативи управлінського рішення за умов підприємницького ризику?
Тема 9. Цільова орієнтація обґрунтування господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наведіть приклад щодо процедури прийняття господарського рішення методом побудови «дерева цілей». 2. Зробіть висновок про доцільність використання методів побудови «дерева цілей» та «дерева рішень».
Тема 10. Управління економічними ризиками при обґрунтуванні господарських рішень	<ol style="list-style-type: none"> 1. Використання нечіткої логіки в управлінні ризиками 2. Стратегічний ризик 3. Ризик-позиція ОПР
Тема 11. Методологічні засади теорії ігор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Прийняття рішень за допомогою матричних ігор 2. Матрична парна гра 3. Принцип мінімаксу (максиміну). 4. Змішані стратегії матричної гри 5. Графічне розв’язання матричних ігор розміру 2×2 6. Розв’язання матричних ігор методами лінійного програмування 7. Розв’язання матричної гри в змішаних стратегіях 8. Розв’язання матричної гри в середовищі Microsoft EXCEL

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>За семестр з освітнього компоненту проводяться два періодичні контролі (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності здобувача на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) здобувачом отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Здобувач має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є екзамен, на його складання надається 100 балів за виконання тестів (або задач чи завдань іншого виду). Загальний рейтинг з освітнього компоненту (ЗР) складається з суми балів (Е), отриманих на екзамені, і підсумкової оцінки (ПО) та ділиться навпіл. $ЗР = (ПО + Е) / 2$</p>
<p>Практичні заняття</p>	<p>«5» – здобувач в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому</p>

	<p>окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Здобувач, який навчається стабільно на «відмінні» оцінки і саме такі оцінки має за періодичні контролю, накопичує впродовж вивчення навчального курсу 90 і більше балів, має право не складати екзамен з даної освітнього компоненту.</p> <p>Здобувач зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача до підсумкового контролю.</p>

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Артими-Дрогомирецька З.Б. Економічний ризик: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2013. 316 с.
2. Гринчуцька В. Моделювання ризиків в економіці та бізнесі. Тернопіль, ТНТУ імені І. Пулюя, 2014. 88 с.
3. Васильєва Т.А., Леонов С.В., Кривич Я.М. та ін. Економічний ризик: методи оцінки та управління. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 208 с.
4. Балджи М. Д. Економічний ризик та методи його вимірювання. Навчальний посібник. Харків: Промарт, 2015. 300 с.
5. Мороз В.М., Мороз С.А. Ризик-менеджмент. Вид-во Кондор, 2019. 140 с.
6. Вітлінський В.В., Великоіваненко Г.І. Ризикологія в економіці та підприємстві : монографія. Київ : КНЕУ, 2014. 480 с.
7. Внукова Н.М., Смоляк В.А. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2016. 182 с.
8. Дмитрієв М.М., Кошечкін С.А. Кількісний аналіз ризику інвестиційних проектів. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/quant_risk.shtml.
9. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання : навчальний посібник. Київ : Центр навч. літ., 2018. 312 с.
10. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 344 с.
11. Зоріна О.А. Методи аналізу фінансових ризиків. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку контролю і аналізу. 2020. № 2(20). С. 221–229.

12. Лук'янова В.В. Діагностика ризику діяльності підприємства : монографія. Хмельницький : В.В. Ковальський, 2017. 312 с.

Додаткова література

1. Артими-Дрогомирецька З.Б., Романич І.Б. Економічний ризик: практикум. Львів: Видавництво Тараса Сороки, 2008. 186 с.
2. Баланська Т.В., Постан М.Я. Сучасні методи управління інвестиційними ризиками *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2014. № 4 (49). С. 53-66.
3. Бездітко О. Є. Системна оцінка управління ризиками сільськогосподарських підприємств. *Наукові читання: наук.-теорет. зб. ЖНАЕУ*. Житомир : ЖНАЕУ, 2014. Т. 3. С. 183–185.
4. Вітлінський В.В., Верченко П.І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком. К., 2000. 295 с.
5. Внукова Н.М., Смоляк В.А. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств: проблеми теорії та практики : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2016. 182 с.
6. Гірняк О. М., Лазановський П. П. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків. Львів : Українська академія друкарства, 2019. 268 с.
<http://pm.uad.lviv.ua/storage/uploads/%D0%9E%D0%91%D2%90%D0%A0%D0%A3%D0%9D%D0%A2%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%93%D0%9E%D0%A1%D0%9F%D0%9E%D0%94%D0%90%D0%A0%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%98%D0%A5%20%D0%A0%D0%86%D0%A8%D0%95%D0%9D%D0%AC.pdf>
7. Дмитрієв М.М., Кошечкін С.А. Кількісний аналіз ризику інвестиційних проєктів. URL: http://www.cfin.ru/finanalysis/quant_risk.shtml.
8. Донець Л. І., Шепеленко О. В., Баранцева С. М., Сергєєва О. В., Веремейчик О. Ф. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. Навч. посіб. / За заг. ред. Донець Л. І. К.: Центр учбової літератури, 2012. 472 с.
9. Донець Л.І. Економічні ризики та методи їх вимірювання. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
10. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: [монографія] К.: ЦУЛ, 2003. 202 с.
11. Кондрашихін А. Б., Пепа Т.В. Теорія та практика підприємницького ризику: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009. 224 с.
12. Николюк О.М. Управління ризиками як напрям забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. *Інноваційна економіка*. 2016. № 7-8. С. 75-80.
13. Полінкевич О. М., Волинець І.Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб. Луцьк : ВежаДрук, 2018. 336 с. URL:https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/15846/1/Polinkevych_Volynets_OGROR2018.pdf

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Міжнародний Інститут Дослідження Ризиків URL: <http://www.miiir.ru/>.
2. Quantum – Finance in Perspective. Сайт, присвячений кількісним методам ризик-менеджменту URL: <http://www.quantummagazine.com/>.

3. 6AS/NZS Risk Management Standart4360:1999 URL: <http://www.riskmanagement.com.ua>.
4. Національний портал відкритих даних URL:<http://data.gov.ua/>
5. База даних «Законодавство України» <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
6. Вся Україна – жителі URL:<http://nomerorg.one/allukraina/> 19
7. Офіційний Урядовий портал. URL: <http://www.kmu.gov.ua> . 20
8. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики УкраїниURL : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
9. Кабінет електронних сервісів: URL:<https://kap.minjust.gov.ua/>